

Angst van militairen grijpt naar de strot

Orkater - Kamp Holland

door Mieke Zijlmans

fotografie: Ben van Duin

7 november 2008

Boven op het pantservoertuig staan twee militairen op de uitkijk, open en kwetsbaar. Binnenin zit de man die het geschut bedient, met nog vier mensen. De militairen van Kamp Holland mogen 'buiten de poort'. Dat is tegelijk kicken en angstig. In het afgeschermd kamp blijven is weliswaar veilig, maar het is ook een beetje bangebroekig. Eenmaal buiten

vermoeden ze onder elke onschuldige vrouwelijke burka een vermomde gewapende Talibanman. Het pantservoertuig maakt een hels lawaai en het is buiten veertig graden Celsius. Er is geen ontkomen aan: als toeschouwer bij *Kamp Holland* van Orkater gaat de angst van de militairen onder je eigen huid zitten.

Het pantservoertuig is een metalen container midden op de speelvloer. De acteurs die de militairen spelen dragen grof ondergoed bij wijze van legeruniform. En het kabaal dat het voertuig maakt, staat op de band. Toch voelt het publiek de angst van de militairen mee, de zenuwen, de stroom adrenaline. Omdat *Kamp Holland* geen fictie is, maar een soort documentair toneelstuk.

Afko's

Militairen communiceren op een idiote manier. Officieren schreeuwen tegen de manschappen. Lager geplaatste militairen zeiken elkaar voortdurend af. Iedereen praat in merkwaardige afkortingen. 'Kikadewado' is 'een kind kan de was doen'. Een 'nukubu' is een 'nutteloze kutburger'. En een gesneuvelde is een KIA: 'Killed in Action.' Maar wanneer het erop aan komt, moeten ze blind op elkaar kunnen vertrouwen, in hun eentje zijn ze nergens. Dan moeten ze binnen seconden beslissingen nemen die een ander het leven kunnen redden. Daarvoor trainen ze elke dag snoeihard. Wie ooit Stanley Kubricks legerfilm *Full Metal Jacket* (1984) zag, kent de boodschap: het leger is de hel, maar wel een ongekennd solidaire hel.

Defensie

Kamp Holland, een Orkater-voorstelling van theatermakers Geert Lageveen en Leopold Witte, is een zekere zin een Nederlandse versie van *Full Metal Jacket*. Lageveen en Witte hebben samen een aantal memorabele voorstellingen gemaakt, zoals Conijn van Olland, De Gouden Eeuw, IK en Bloedband. Deze keer wilden ze een voorstelling maken over de Nederlandse militaire missie in Uruzgan. Ze spraken met legio militairen over hun ijzingwekkende ervaringen. Voor de vorm dienden ze bij Defensie een verzoek in om toegelaten te worden tot de Nederlandse basis, Kamp Holland bij Tarin Kowt. Tot hun verrassing - en tot hun lichte schrik - kregen ze toestemming van Defensie om daadwerkelijk te gaan. Ze hoorden, zagen, roken, proefden, voelden dus wat de Nederlandse militairen daar voor hun kiezen krijgen.

Indringend geluid

Met eigen ervaringen en met de persoonlijke verhalen van militairen die ze zo

verzamelden, stelden Lageveen en Witte de tekst van *Kamp Holland* samen. Gijs de Lange nam de regie voor zijn rekening. Acteur Kees Boot kwam erbij als lompe sergeant, en daarnaast acht markante jonge acteurs die met volle overgave de militairen neerzetten. Orkater gaat in deze voorstelling bovendien terug naar zijn roots als bevlogen muziektheatergezelschap met de sterke vijfkoppige band Susies haarlok. Die zet een geluidsdecor neer dat de kijker kippenvel bezorgt. Juist door dat indringende geluid komt al wat de militairen overkomt hard binnen bij de toeschouwer. De Taliban die praat via de radio klinkt als een gekrijste *rap*. Het daverende geluid van het pantservoertuig tergt de trommelvliezen. Na een aanslag met een bermbom klinkt een angstaanjagende nagalm onder het gesproken verslag van de militairen. In die sfeer wordt de botte manier van met elkaar omgaan een overlevingsstrategie. Die is nodig, anders kunnen de militairen hun werk niet doen, in een land waarin zelfs de kinderen niet te vertrouwen lijken.

Pamflet

Kamp Holland is bijna geen theatervoorstelling meer, het is een pamflet. Een discussiestuk, misschien zelfs. En in dat discussiestuk staat niet: wij, Nederlanders, doen het helemaal goed, ons optreden in Afghanistan helpt de bevolking daar daadwerkelijk vooruit. Wij helpen echt met de wederopbouw. Het mag een wonder heten dat Defensie hardop trots is op deze voorstelling, want ondanks hun oprechte en uitdrukkelijke empathie met de uitgezonden militairen zetten Lageveen en Witte grote dikke vraagtekens bij het nut van de Nederlandse missie in Uruzgan. Daarbij is dit ook nog een ijzersterke theatervoorstelling. Niks gratuits aan, *Kamp Holland* grijpt de toeschouwer meedogenloos naar de strot.

Kamp Holland van Orkater is te zien tot en met 1 februari 2009. Zie [speellijst](#).